

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ СЕКСУАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі проаналізовано результати соціологічного дослідження стану сексуальної культури студентської молоді Вінницького національного технічного університету. Визначено рівень поінформованості, основні джерела інформації та ставлення молоді до сексуальної освіти. Встановлено, що провідну роль у формуванні уявлень про сексуальність відіграють інтернет і соціальні мережі, тоді як роль освітніх закладів і родини є мінімальною. Виявлено суперечність між реальними практиками молоді та рівнем системної сексуальної освіти в Україні.

Ключові слова: сексуальна культура, молодь, сексуальна освіта, репродуктивне здоров'я, соціологічне дослідження.

Abstract

The work presents the results of a sociological study on the state of sexual culture among student youth at Vinnytsia National Technical University. The level of awareness, main information sources, and attitudes toward sexual education are examined. The study shows that the Internet and social networks play the dominant role in shaping young people's perceptions of sexuality, while educational institutions and family have minimal influence. A contradiction between actual youth practices and the level of systematic sexual education in Ukraine is identified.

Keywords: sexual culture, youth, sexual education, reproductive health, sociological study.

Вступ

Сексуальна культура молоді є одним із ключових показників загальної культури здоров'я та соціалізації особистості. Молодь часто стикається із суперечливими джерелами інформації про сексуальність, що впливає на їхні уявлення про норми та правила сексуальної поведінки, тоді як система формальної сексуальної освіти в Україні залишається нерозвиненою. Найбільший вплив на формування сексуальної культури мають засоби масової інформації та інтернет [2]. Актуальність цієї проблеми підкреслюється як міжнародними організаціями (ВООЗ, ЮНЕСКО) [3], так і вітчизняними дослідниками. За даними ЮНІСЕФ, в Україні 9,2% підлітків, які мали сексуальний досвід, розпочали статеве життя до 12 років, тоді як системна сексуальна освіта фактично відсутня на рівні загальноосвітніх і вищих навчальних закладів [1].

Освіта є найважливішою основою процесу формування людини, її морального обличчя, світосприйняття, а також показником рівня економічного, політичного, духовного розвитку суспільства [7].

Результати дослідження

В ході дослідження було опитано 16 осіб. Анкетування проводилось у березні–травні 2026 року за допомогою Google Forms. Дослідження мало суцільний характер ($n = N = 16$, похибка вибірки 0%). Методологічну основу дослідження становлять загальноприйняті соціологічні підходи до вивчення соціальних явищ [4].

Щодо розуміння поняття «сексуальна культура», найбільша частка опитаних (43,8%) сприймає її як «особисту справу кожного, без чітких норм», 37,5% – як «дотримання моральних норм і обмежень» і лише 18,8% – як «високий рівень знань і відповідальної поведінки». Це свідчить про відсутність єдиного розуміння сексуальної культури серед студентської молоді.

Основними джерелами інформації про сексуальність є Інтернет (68,8%), друзі (62,5%) та соціальні мережі (56,3%). Натомість батьки та освітні заклади фігурують лише у 18,8% і 25% відповідей відповідно. Показово, що 31,3% респондентів вперше отримали інформацію про сексуальні стосунки саме з Інтернету. Роль Інтернету у формуванні уявлень про сексуальність 56,3% опитаних оцінюють як «і позитивну, і негативну», а 25% – як «переважно негативну».

Більшість студентів (56,3%) отримала лише часткову сексуальну освіту; 75% зазначили, що у навчальному закладі ця тема або не обговорювалась, або обговорювалась поверхово. Подібна ситуація є типовою для України, де підліткова сексуальність і проблеми сексуальної освіти

залишаються практично поза увагою системи освіти [5]. Серед основних проблем у сфері сексуального здоров'я молоді студенти виділяють незахищений секс (81,3%), ранній початок статевого життя (56,3%) та недостатню поінформованість (43,8%) [6]. Головними факторами впливу на формування уявлень про сексуальність названо Інтернет (87,5%), масову культуру (56,3%), а також друзів і особистий досвід (по 43,8%). Освітні заклади зазначили лише 18,8% респондентів.

Половина опитаних (50%) має досвід сексуальних стосунків або не хоче відповідати на це питання; з тих, хто підтвердив досвід, 30,8% розпочали статеве життя після 18 років. Щодо контрацепції, 37,5% студентів відповіли, що використовують засоби захисту завжди, проте 25% – лише рідко. Більшість (56,3%) вважає поведінку сучасної молоді у сфері сексуального здоров'я «скоріше безпечною», тоді як 37,5% – «скоріше небезпечною».

Ставлення до сексуальної освіти виявилось переважно позитивним: 81,3% студентів підтримують її впровадження як обов'язкової. Водночас 56,3% вважають, що рівень сексуальної освіти в Україні є недостатнім. Щодо оптимального віку початку сексуальної освіти, думки розподілились рівномірно між варіантами «до 12 років», «12–14 років», «15–17 років» та «18+».

Двовимірний розподіл ознак за статтю виявив помітні відмінності. Щодо отримання сексуальної освіти: серед жінок 20% отримали її повністю і 80% – частково, тоді як жодна не відповіла «скоріше ні» або «ні». Серед чоловіків картина інша: 18,2% – повністю, 45,5% – частково, і 27,3% не отримували сексуальної освіти взагалі. Щодо оцінки її достатності в Україні: 60% жінок вважають рівень освіти достатнім або скоріше достатнім, тоді як серед чоловіків цю позицію поділяють лише 36,4%; натомість 54,6% чоловіків вважають рівень сексуальної освіти недостатнім (45,5% – «скоріше ні», 9,1% – «ні»). Таким чином, чоловіки як рідше отримують сексуальну освіту, так і критичніше оцінюють її стан в Україні.

Аналіз шкальних тверджень щодо гендерних стереотипів показав: студенти загалом скептично ставляться до них. Твердження «Секс є більш важливим для чоловіків, ніж для жінок» отримало середній бал 3,81, що свідчить про неоднозначне ставлення. Твердження про більшу відповідальність жінок щодо ризику небажаної вагітності та про меншу відповідальність чоловіків отримали однакові середні значення (2,88), що свідчить про критичне сприйняття стереотипних уявлень.

Висновки

Результати дослідження підтверджують гіпотезу частково. З одного боку, Інтернет є домінуючим джерелом інформації про сексуальність (68,8%), а роль формальної освіти – мінімальною. З іншого, більшість студентів демонструє базовий рівень обізнаності щодо ПСШ та позитивне ставлення до сексуальної освіти, що суперечить припущенню про критично низький рівень сексуальної культури в цілому.

Основними шляхами покращення ситуації є: системне включення тем сексуального здоров'я до освітніх програм; розвиток медіаграмотності молоді; залучення батьків до відкритого спілкування про сексуальність; забезпечення доступності науково обґрунтованих інформаційних матеріалів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Балакірєва О. М., Бондар Т. В. та ін. Статева культура молоді, яка навчається, та знання про ВІЛ-інфекцію. Соціальна обумовленість та показники здоров'я підлітків та молоді. Київ, 2019. С. 60–70.
2. Слободянюк А. В., Білецька М. В. Стан сексуальної культури молоді // Габітус. 2025. № 71. С. 25–30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208>
3. Comprehensive sexuality education. UNESCO. URL: <https://www.unesco.org/en/health-education/cse> (дата звернення: 08.03.2026).
4. Перегуда Є. В. та ін. Соціологія : навч. посібник. Київ : КНУБА, 2012. 140 с.
5. Кислова О. М., Ніколаєвська А. М. Підліткова сексуальність та проблеми сексуальної освіти в Україні. URL: <https://www.researchgate.net/publication/373664905> (дата звернення: 08.03.2026).
6. Кучеренко О. В., Чайка Г. В., Дан М. В. Проблеми статевого виховання підлітків в Україні. Вісник Вінницького національного медичного університету. 2022. № 1. С. 148–152.
7. Слободянюк А. В. Проблеми адаптації студентської молоді у вищому навчальному закладі (за результатами соціологічного дослідження) [Текст] / А. В. Слободянюк // Гуманізм та освіта: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 21-23 вересня 2004 р. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. – Т. 2. – С. 244-247. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/10205> (дата звернення: 08.03.2026).

Вознюк Евеліна Сергіївна – студентка групи ІПКТ-246, кафедра комп'ютерних наук, факультет інтелектуальних інформаційних технологій та автоматизації, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця e-mail: evelinvozn@gmail.com

Науковий керівник: Слободянюк Анатолій Володимирович – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету

Vozniuk Evelina Serhiivna – student of 1PKT-24b group, Department of Computer Science, Faculty of Intelligent Information Technologies and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: evelinvozn@gmail.com

Scientific supervisor: Slobodyanyuk Anatoliy Volodymyrovych – PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University